

VERSCHOORSCHOOL

Esdoornlaan 2a 4254 AV Sleeuwijk 0183-301507 info@obsverschoor.nl
www.obsverschoor.nl

Inleiding

Wanneer één of meerdere kinderen van een groep gepest worden, is dit vaak een hardnekkig probleem dat niet eenvoudig op te lossen is. Zowel pester als gepeste bewaren liever het stilzwijgen, ieder met zijn of haar eigen motieven. Voor leerkrachten is het niet gemakkelijk om vat te krijgen op dit gebeuren. Bij de aanpak van pesten kunnen we onderscheid maken tussen een preventieve aanpak en een curatieve aanpak.

De preventieve aanpak moet zorgen voor een goed pedagogisch klimaat, waarin relatie, vertrouwen en zelfstandigheid van de kinderen gestimuleerd worden. Door een goed klimaat binnen de school zijn probleemgedragingen in veel gevallen te voorkomen.

Wanneer het uit de hand mocht lopen is er een goede voedingsbodem gecreëerd waardoor problemen beter bespreekbaar en aan te pakken zijn. Toch kunnen we er niet onderuit om soms curatief op te moeten treden. De interventie moet dan gericht zijn op alle geledingen en recht doen aan ieders persoon. Het uiteindelijke doel zal zijn het pesten binnen de school te bestrijden.

We maken als school een duidelijk onderscheid tussen plagen en pesten:

Plagen hoort bij het leven. De ene keer plaagt de een, de andere keer plaagt de ander. Het is een sociaal spel, niet altijd even leuk, maar nooit echt bedreigend omdat de partijen gelijkwaardig zijn.

Pesten hoort er niet bij. Bij pesten is het slachtoffer duidelijk minder sterk dan de dader (kleiner, eenzamer, geen weerwoord). Daardoor is steeds hetzelfde kind het mikpunt.

Pesten gebeurt in de vorm van:

- Woorden (gesproken of geschreven): belachelijk maken, vernederen, schelden, dreigen.
- Uitsluiting: het kind volgens afspraak volledig negeren / nergens aan mee laten doen.
- Lichamelijk geweld: duwen, slaan, ongewenste intimiteiten, opjagen, klem zetten, opsluiten.
- Afpersing / vernieling: dwingen om spullen af te geven / mee te brengen, beschadigen van spullen.

Een pestprobleem van de klas is niet alleen een probleem van de leerkracht en de groep waar het zich voordoet, maar een probleem van de hele school en betrokkenen.

Wij hanteren op school het 5-sporen beleid. Bij een pestprobleem schakelen wij alle 5 de betrokken groepen in:

1. slachtoffer
2. pester
3. de “zwijgende middengroep” (waaronder ook de zogenaamde “meelopers” vallen)
4. school
5. ouders

Een individuele leerkracht kan nooit verantwoordelijk gesteld worden voor het oplossen van het pestprobleem in de groep. Wij vragen aan iedereen om medewerking.

Preventieve maatregelen binnen de school

In de klas:

- We maken gebruik van de Kanjermethode. Daarbij leren we op een positieve manier om te gaan met elkaar, maar ook op een positieve manier problemen op te lossen.
- De sociale vaardigheden van de leerlingen worden ook geoefend met behulp van de Kanjermethode.
- Vanaf het begin van het schooljaar worden de positief gestelde schoolregels met de groep besproken. Deze regels komen regelmatig terug en zijn zichtbaar gemaakt binnen de hele school.
- Twee keer per jaar wordt in de groep het sociogram afgenomen. Hierbij wordt het groepsklimaat in kaart gebracht.
- Het team bespreekt en evalueert het pestprotocol periodiek in de teamvergadering.
- Tijdens de leerling-bespreking wordt de sociaal-emotionele ontwikkeling van het individuele kind besproken.
- Tijdens de lessen HVO (Humanistisch Vormings Onderwijs), die al vanaf de kleuters worden gegeven, wordt tevens aandacht besteed aan sociale omgangsvormen en respect & waardering voor elkaar.
- Kinderen positief in de belangstelling zetten: zonnetje, kanjer of kei van de week / dag, complimentenbord, pluimendoos...
- Op school stimuleren we de volgende omgangsregels:
  - We noemen elkaar bij naam
  - We stoppen als iemand zegt “Stop hou op!”
  - We kijken en luisteren naar degene die praat.
  - Je bent vrij om te zeggen “Nee, ik doe er niet aan mee”.

Schoolplein:

- Ook op het plein gelden de schoolregels die binnen de hele school zichtbaar zijn. Deze zijn bekend bij de leerlingen en worden regelmatig in de klas besproken.
- Tijdens de ochtendpauze lopen alle leerkrachten op het plein.
- Na het signaleren van pestgedrag worden zowel de pester, de meelopers als het slachtoffer aangesproken.

Overblijven:

- Het team overlegt met de overblijfouders wat de gedragsproblemen zijn en hoe deze door het team aangepakt worden.

- De overblijfkrachten melden voorvallen van pestgedrag direct bij de betreffende leerkracht ter overdracht.

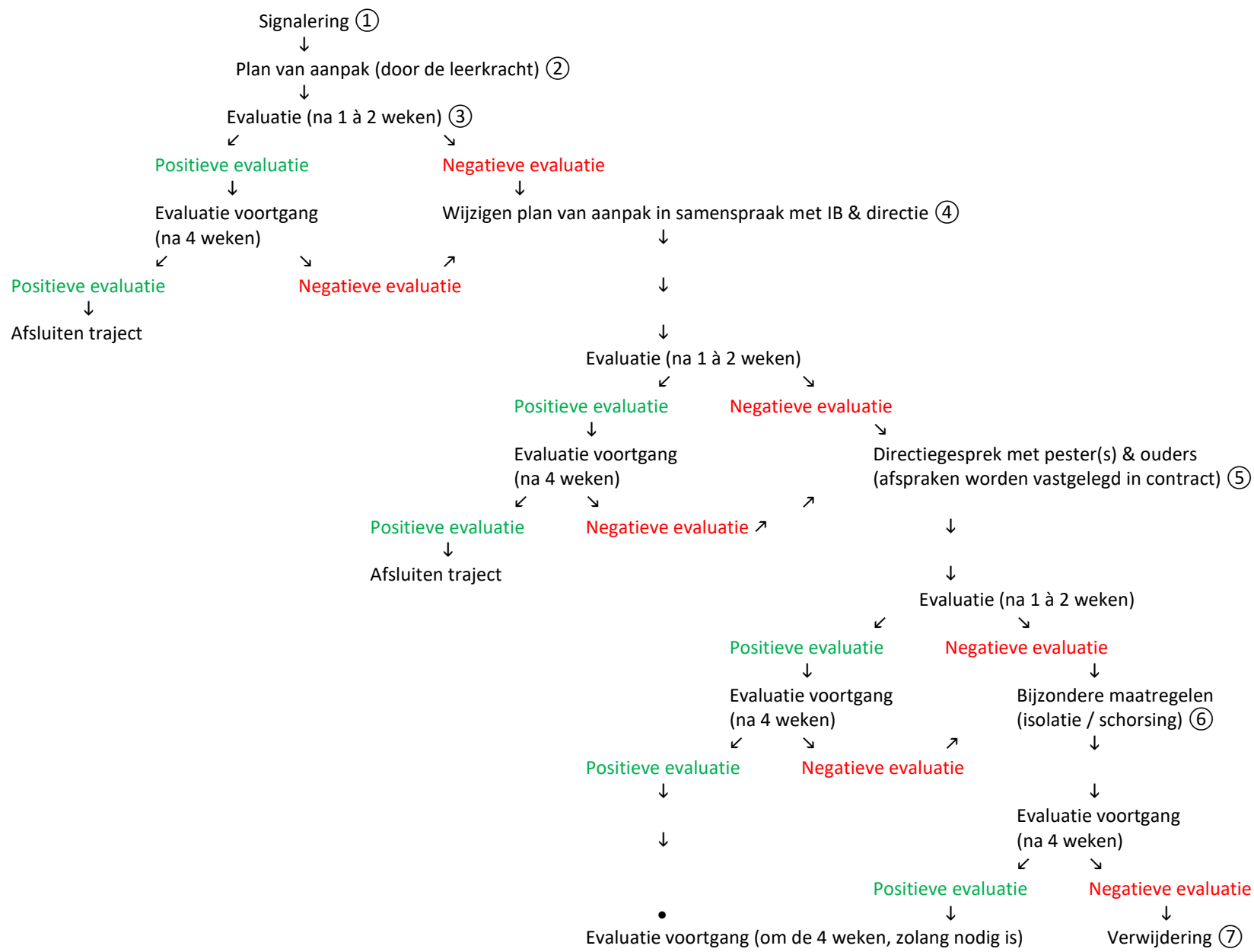
Rond de school:

- In de klas wordt het pesten buiten school bespreekbaar gemaakt wanneer dit wenselijk is. Incidenten die zich na schooltijd afspelen vallen echter onder de verantwoordelijkheid van ouders.
- Kinderen mogen incidenten die buiten school hebben plaatsgevonden altijd melden op school.
- School maakt met alle partijen, voor zover mogelijk, afspraken.
- School neemt contact op met ouders of schoolleiding van de andere school als kinderen of leerlingen hiervan bij het pesten betrokken zijn.

Maatregelen na signalering pestgedrag

Op de volgende pagina is in een stroomschema uitgewerkt hoe wij als school handelen bij signalering van pestgedrag.

Voor een toelichting bij dit stroomschema verwijzen we naar pagina 4 t/m 6 van dit document.

Toelichting op stroomschema

① Signalering

Signalen van pestgedrag kunnen via verschillende ingangen bij de leerkracht of de school binnenkomen:

- De leerling die wordt gepest, of een ander kind dat iets heeft gezien beklagt zich bij een leerkracht.
- De leerkracht signaleert zelf opvallende veranderingen in de groep.
- Ouders nemen contact op met school over mogelijk pestgedrag.
- Leerkrachten signaleren pestgedrag op de speelplaats.
- Tijdens een leerling-bespreking met de IB'er komt pestgedrag in de groep ter sprake.
- KanVas

In gesprekken met betrokkenen (kinderen, ouders & leerkracht) wordt de kern van het probleem achterhaald om te kijken of het om een plagerij gaat of dat de stappen van het pestprotocol in werking moeten treden.

② Plan van aanpak

1. Bij een pestincident bespreekt de groepsleerkracht dat met de betrokken pester(s). Ook de meelopers worden hierbij betrokken.

Ook wordt met het slachtoffer het incident besproken en eventuele eerdere voorvallen in kaart gebracht. Er worden afspraken gemaakt waardoor hij/zij zich weer veilig voelt op school.

De leerkracht noteert aantekeningen van deze gesprekken in de digitale dossiers van de pester(s), de meelopers en het slachtoffer.

2. De groepsleerkracht stelt de ouders van de pester in een gesprek op de hoogte van de ongewenste gebeurtenissen. De leerling is bij dit gesprek aanwezig. Aan het eind van dit gesprek worden afspraken gemaakt en vastgelegd in het dossier van de leerling. De groepsleerkracht brengt het team op de hoogte van de gesprekken.

3. De groepsleerkracht stelt de ouders van het slachtoffer op de hoogte van het pestgedrag. Er wordt verteld wat er gaande is en wat er in gang is gezet om het pestgedrag te doen stoppen.

4. De afweging wordt gemaakt of het nodig is beide ouders (de ouders van het kind dat pest en de ouders van het kind dat gepest wordt) onder leiding van school met elkaar in gesprek te brengen. Als de school dat wenselijk acht, worden beide partijen daar uitdrukkelijk toe uitgenodigd.

5. Als het nodig is om meer ouders over het pestprobleem in te lichten, wordt er een ouderavond georganiseerd waarvoor alle ouders van de groep uitgenodigd worden.

Hulp aan het gepeste kind:

Het gepeste kind heeft recht op professionele zorg vanuit de school. Naast het voorkomen van nieuwe ongewenste ervaringen staat het verwerken van de ervaringen voorop. Dit gebeurt door bijvoorbeeld:

- Gesprekken:
Het kind voert gesprekken met een vertrouwenspersoon, bij voorkeur de groepsleerkracht. Naast incidentele momenten worden ook vaste gespreksmomenten ingepland waarin het kind gevraagd wordt naar de vooruitgang. Het doel is tweeledig: het signaleren van nieuwe prikkels en het verwerken van de ervaringen.

Tijdens gesprekken met het gepeste kind wordt benadrukt dat het niet zijn/haar schuld is dat hij/zij gepest wordt. Tevens wordt geprobeerd zijn/haar zelfvertrouwen te vergroten en zo nodig wordt daarbij voor deskundige hulp gezorgd (CJG).

- Schriftelijke verwerking:

Het kind krijgt een “verwerkingsschriftje” dat hij of zij op elk moment mag invullen (in en buiten de reguliere schooltijd). Het gaat hier om een vertrouwelijk instrument van kind en de groepsleerkracht. Het kind krijgt de gelegenheid de traumatische ervaringen van zich af te schrijven en/of te tekenen.

Hulp aan de pester:

Ook pester(s) hebben recht op hulp. Zij zijn immers niet in staat om op een normale wijze met anderen om te gaan en hebben dus professionele hulp nodig. Die hulp kan bestaan uit :

- Een gesprek waarin ondubbelzinnig wordt aangegeven welk gedrag niet geaccepteerd wordt op school. Er komt een verslag van het gesprek en afspraken worden vastgelegd. Goed gedrag wordt hierin aangemoedigd.
- Pestgedrag wordt binnen het team van de school gemeld zodat het team alert kan reageren, waardoor nieuwe incidenten voorkomen kunnen worden.
- De pester wordt waar mogelijk gevoelig gemaakt voor wat zijn/haar gedrag aanricht en er worden alternatieven aangereikt.
- Samen met de pester wordt achterhaald waarom hij /zij pest; omdat anderen erom lachen, omdat andere kinderen het van hem/haar verwachten, om zich “populair”, “sterk” of “de baas” te voelen, om zelf niet gepest te worden, ...
- De pester wordt geholpen om zich op een positieve manier te manifesteren in de groep.

Hulp aan de “zwijgende middengroep”:

In deze groep bevinden zich de kinderen die niet direct betrokken zijn bij pesten in de actieve rol van pester. Sommigen houden enige afstand en andere leerlingen doen (bijvoorbeeld uit angst) mee. Dit zijn de zogenaamde meelopers. Sommige kinderen nemen het juist voor het gepeste kind op.

Allereerst wordt het aanpakken van de pester als beste hulp gezien. De zwijgende middengroep is eenvoudig te mobiliseren door de groepsleerkracht en de ouders. Gesproken kan worden over de rol van de meelopers en overige leerlingen; hoe kunnen zij het gepeste kind en de pester(s) helpen om te zorgen dat het nooit meer gebeurt?

Er kunnen groeps gesprekken ingepland worden en lessen uit *Goed gedaan!* worden ingezet om het groeps gedrag om te buigen.

Hulp aan de ouders

Voor de ouders van gepeste kinderen is het van belang dat de school de aanpak van het pesten serieus neemt. Er wordt met hen steeds overlegd over de aanpak en de begeleiding van hun kind.

Ook de ouders van de pester(s) moeten op de hoogte zijn van wat er met hun kind gebeurt. Zij kunnen verwezen worden naar de schoolmaatschappelijk werkster om de problemen te bespreken en eventueel hulp bij instanties te zoeken.

③ Evaluatie

Wij vinden het belangrijk om goed vinger aan de pols te blijven houden wanneer pestgedrag is signaleerd en afspraken zijn gemaakt met het slachtoffer, de pester(s) en de meelopers.

Regelmatig vinden evaluaties plaats, door middel van leerling-gesprekken en oudergesprekken, die de leerkracht voert.

④ Wijzigen plan van aanpak

Als het pesten zich herhaalt of als de groepsleerkracht van een nieuw incident hoort, dan meldt de groepsleerkracht dit gedrag aan de IB'er en directeur.

Samen gaan zij in gesprek met het gepeste kind, de pester(s) & hun ouders en de "zwijgende middengroep" om tot een aangescherpt plan van aanpak te komen.

Wederom wordt het team op de hoogte gebracht van gemaakte afspraken en wordt e.e.a. in de digitale dossiers van de betreffende leerlingen verwerkt.

⑤ Directiegesprek

De directeur en intern begeleider nodigen de ouders van de pester uit voor een gesprek op school. Ook het kind kan voor dit directiegesprek uitgenodigd worden. De directeur gaat uit van het door de groepsleerkracht opgebouwde dossier en vult dit archief verder aan. Duidelijke afspraken over het verbeteren van het gedrag worden in een contract vastgelegd dat door alle betrokkenen (kind, ouders van de pester, directeur en groepsleerkracht) getekend wordt.

Een verwijzing naar het maatschappelijk zorgsysteem via de schoolmaatschappelijk werkster wordt in het genoemde gesprek besproken en er wordt eventueel verwezen.

⑥ Bijzondere maatregelen

Als het pestgedrag niet aanzienlijk verbetert en/of als de ouders van het kind onvoldoende meewerken om het probleem aan te pakken, kan de directeur besluiten tot bijzondere maatregelen. Voorbeelden hiervan zijn het isoleren van de pester of een tijdelijke uitsluiting van het bezoeken van de lessen van de school (schorsing) met een maximum van drie dagen. De directeur meldt dit volgens de regels aan de leerplichtambtenaar bij de gemeente en de inspectie van het onderwijs.

⑦ Verwijdering

Als het pestgedrag onvoldoende afneemt na bovenstaande maatregelen, gaat de directeur over tot algehele verwijdering van de pester van school.

Signalen van slachtoffers, pestkoppen en meelopers

De slachtoffers kunnen **op school** een of meer van de hieronder genoemde signalen afgeven:

Primaire signalen

- Slachtoffers worden geplaagd.
- Klasgenoten steken de draak met hen.
- Slachtoffers worden lastiggevallen en kunnen zich niet goed verdedigen.
- Ze zijn vaak betrokken bij ruzies, waarin ze zich niet goed kunnen verdedigen en waaruit te huilend proberen te ontsnappen.
- Hun eigendommen worden beschadigd.
- Ze hebben regelmatig blauwe plekken of andere verwondingen.

Secundaire signalen

- Slachtoffers zijn in pauzes vaak alleen.
- Ze worden als laatste gekozen bij het samenstellen van een team.
- Ze proberen in de pauze dicht bij een volwassene te blijven.
- Ze durven niet hardop te praten in de klas.
- Ze geven een onzekere en angstige indruk.
- Ze zien er bang, ongelukkig, neerslachtig en huilerig uit.
- Ze tonen een plotselinge of geleidelijke verslechtering in de leerresultaten.

De slachtoffers kunnen **thuis** een of meer van de hieronder genoemde signalen afgeven:

- Ze geven een onzekere en angstige indruk en zien er bang, neerslachtig uit.
- Ze vertonen onverwachte stemmingswisselingen (driftbuien)
- Ze slapen slecht en onrustig. (nachtmerries en huilen)
- Slachtoffers hebben een slechte eetlust en vooral 's ochtend hoofdpijn of buikpijn
- Ze hebben geen zin om naar school te gaan.
- Ze hebben geen vriendje(s) en worden zelden uitgenodigd voor een feestje.
- Slachtoffers willen zelf geen feestje geven, omdat toch niemand wil komen.
- Ze verliezen hun belangstelling voor het schoolwerk.
- Ze brengen na schooltijd geen klasgenoten mee naar huis en spelen zelden met leeftijdgenootjes.
- Ze gaan het liefst om met volwassenen.
- Slachtoffers kunnen geld of dingen vragen of stelen om pestkoppen te gerieven.
- Ze kiezen een ongebruikelijke weg naar school om pestkoppen te ontlopen.

Kenmerken van slachtoffers:

- Vooral jongens zijn fysiek zwakker dan leeftijdgenoten
- Ze zijn lichamelijk overdreven voorzichtig en bang voor pijn
- Slachtoffers zijn behoedzaam, gevoelig, stil, onderdanig
- Ze komen niet voor zichzelf op.

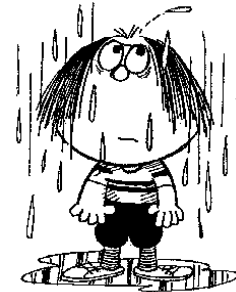
Provocerende slachtoffers zijn vaak driftig en slaan terug, maar zijn daar weinig doeltreffend in. Zij zijn hyperactief, onhandig en kinderlijk met irritante gewoontes. Deze kinderen worden ook door volwassenen niet aardig gevonden. Zij proberen zwakkere (jongere) leerlingen te treiteren en te pesten.

Signalen die pestkoppen op school kunnen geven:

- Zij plagen herhaaldelijk op een gemene manier.
- Pestkoppen zoeken vooral zwakkere en hulpeloze leerlingen als mikpunt
- Ze laten meelopers het vuile werk doen, terwijl ze zelf op de achtergrond blijven.

Kenmerken van pestkoppen:

- Pestkoppen zijn vaak fysiek sterker dan klasgenoten.
- Ze hebben dezelfde leeftijd of zijn ouder dan hun slachtoffers.
- Ze willen graag overheersen.
- Ze zijn heetgebakerd en impulsief.
- Pestkoppen hebben moeite met regels.
- Ze zijn vaak opstandig en agressief t.o.v. volwassenen.
- Ze tonen weinig inlevingsvermogen voor anderen.
- Ze zijn vaak de 'leider' van een groepje klasgenoten.
- Pestkoppen hebben een negatieve houding t.o.v. school.

Signalen die meelopers op school kunnen geven:

- Een meeloper kan ieder willekeurig kind zijn, dat graag in de positieve aandacht komt te staan van een pester.
- Meelopers hebben vaak de angst om ook het slachtoffer te worden en durven niet te protesteren tegen de pester.
- Meelopers zijn eigenlijk alle kinderen die het pesten zien gebeuren en er niks tegen doen; negeren is ook meedoen in de ogen van het slachtoffer.

Aandachtspunten voor de ouders

Aandachtspunten voor ouders van gepeste kinderen:

Ouders weten niet altijd dat hun kind gepest wordt. Vaak overheerst bij ouders, die wel van het pesten weten, een gevoel van machteloosheid. Enkele handreikingen:

- **Geloof uw kind, steun het en blij erover praten**
Vertel uw kind dat pesten veel voorkomt, maar dat het niet mag gebeuren. Zeg uw kind dat het niet zelf verantwoordelijk is, dat er veel oplossingen zijn en dat het pesten moet stoppen.
- **Neem contact op met de leerkracht**
Wanneer uw kind “ander” gedrag vertoont en u weet niet wat er aan de hand is, of wanneer u weet dat uw kind gepest wordt, accepteer de situatie dan niet en neem contact op met de leerkracht. De leerkracht kan dan het kind eens extra observeren. Mocht blijken dat uw kind gepest wordt, dan kan de leerkracht daar op school extra aandacht aan besteden.
- **Beloon uw kind voor zelfstandig gedrag**
Kinderen die gepest worden krijgen vaak een lagere dunk van zichzelf. Stimuleer uw kind dan om te laten zien waar het goed in is en beloon hem/haar voor zelfstandig gedrag.
- **Lees** zelf meer over pesten en laat uw kind zelf boeken over pesten lezen. Vraag de bibliotheek of school voor boekadviezen of websites.

Aandachtspunten voor ouders van pestkoppen:

- **Neem het probleem serieus**
Wanneer u hoort dat uw kind pest, zeg dan niet meteen “zoiets doet mijn kind niet” of “zo erg is het niet”. Probeer het niet als een beschuldiging op te vatten, maar ga na of het waar is.
- **Straf niet lichamelijk**
Als uw kind inderdaad klasgenootjes pest, straf het dan niet lichamelijk, maar praat er openlijk over met uw kind. Uw kind moet leren dat lichamelijk geweld geen optie is.
- **Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen**
Pesten kan verschillende oorzaken hebben. Praat openlijk met uw kind over de oorzaken van het pesten. De vragen waar u als ouder in dit verband aan kunt denken: Voelt het kind zich veilig op school? Voelt het kind zich veilig thuis? Pest het kind uit stoerheid, uit gewoonte of omdat het denkt dat het hoort? Pest het kind omdat het bij de groep wil horen? Pest het omdat volwassenen in zijn omgeving het verkeerde voorbeeld geven? Komt het doordat de sfeer in de groep niet goed is? Overziet het kind de gevolgen niet? Heeft het kind moeite met contacten maken / conflicten oplossen?
Een andere mogelijkheid om achter de oorzaak van het pestgedrag te komen is om de leerkrachten op school te vragen om het kind op school te observeren.
- **Probeer uw kind gevoelig te maken voor wat het anderen aandoet**
Vaak weten pesters niet wat ze anderen aandoen. Probeer uw kind gevoelig te maken voor de gevolgen voor het gepeste kind door hier samen over te praten of lezen.
- **Toon interesse voor zijn/haar hobby's**
Onderneem eens samen met uw kind zo'n activiteit. Door uw kind aan te moedigen om te gaan sporten, kan het daarmee overtollige energie kwijtraken.
- **Corrigeer uw kind als het agressief wordt**
↳ Door te zeggen dat het rustig moet zeggen wat hem/haar dwarszit, in plaats van agressief te worden. Zo leert uw kind hoe het op een normale manier met leeftijdsgenootjes om moet gaan.

Aandachtspunten voor alle ouders:

- ***Neem het probleem serieus***
Alleen dan kan er daadwerkelijk iets aan het probleem gedaan worden. Belangrijk hierbij is dan ook dat de ouders van het gepeste kind serieus worden genomen. Maak het tot een gemeenschappelijk probleem van alle ouders en kinderen.
- ***Praat met uw kind en maak het gevoelig voor wat het anderen kan aandoen***
Gesprekken lenen zich er goed voor om kinderen duidelijk te maken dat de wereld hard kan zijn, maar dat ook kinderen elkaar vervelende dingen aan kunnen doen als ze op een onaardige manier met elkaar omgaan.
- ***Zeg er wat van als uw kind voortdurend anderen buitensluit***
Geef als ouder het goede voorbeeld, door uw kind bijvoorbeeld niet te zeggen wie het niet op zijn/haar verjaardag mag uitnodigen.
- ***Neem contact op met school en overleg met de leerkracht***
Dit kan in alle gevallen als u signalen thuis heeft opgepikt of hierover twijfelt.
Als uw kind met een probleem komt, neem het serieus maar oordeel nog niet. Vraag goed door en probeer zo te achterhalen wat de kern van het probleem is. Vermijd daarbij het woord “pesten”. Heeft u het vermoeden dat het om meer gaat dan een plagerij, neem dan contact op met de leerkracht.
- ***Vraag naar positieve belevenissen***